

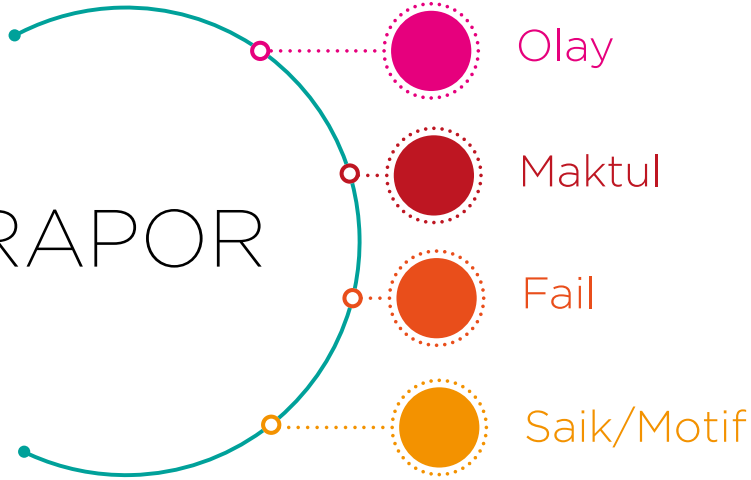

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE

KADIN CİNAYETLERİ

2016-2017-2018 VERİLERİ VE ANALİZLER

RAPOR

Coşkun TAŞTAN
Aslıhan KÜÇÜKER YILDIZ

POLİS AKADEMİSİ YAYINLARI

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE KADIN CİNAYETLERİ

2016-2017-2018 VERİLERİ VE ANALİZLER

Doç. Dr. Coşkun TAŞTAN
Arş.Gör. Aslıhan KÜÇÜKER YILDIZ

POLİS AKADEMİSİ YAYINLARI

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE KADIN CİNAYETLERİ: 2016-2017-2018 VERİLERİ VE ANALİZLER

HAZIRLAYANLAR

Coşkun TAŞTAN

1974 yılında Tutağ'ta dünyaya geldi. ODTÜ Sosyoloji (anadal) ve Felsefe (yandal) bölümlerinde lisans eğitimi aldı. Aynı üniversitenin sosyoloji bölümünde yüksek lisans ve doktora eğitimi aldı. Harvard Üniversitesi'nde (2007-2009) misafir araştırmacı olarak bulundu. Lewis Kirshner'in danışmanlığında psikanaliz ile ilgili çalışmalarda bulundu. 2011'de "Yılın Psikanaliz Yazıları Ödülü"nü alan Taştan, evli ve iki çocuk babasıdır. Polis Akademisi Suç Araştırmaları Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Aynı kurum bünyesindeki Göç ve Sınır Güvenliğı Araştırma Merkezi'nin müdürüdür.

Aslıhan KÜÇÜKER YILDIZ

1983 Yılında Ankara'da doğdu. Lisans eğitimi Kırıkkale Üniversitesi Sosyoloji bölümünde, yüksek lisans eğitimi ise Gazi Üniversitesi Siyaset ve Sosyal Bilimler Programında tamamladı. "Türkiye'de Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Politikalarında Polisin Rolü" başlığı altında doktora çalışmalarını sürdürmektedir. Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Suç Araştırmaları Anabilim dalında araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır.

COPYRIGHT © 2019 POLİS AKADEMİSİ BAŞKANLIĞI

Bu yayının tüm hakları Polis Akademisi'ne aittir. Kurumun izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik yollarla basımı, yayını, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Bu yayının içeriğı Polis Akademisi'nin resmi fikirlerini yansıtmamaktadır. Raporda yer alan bilgi ve fikirler hakkındaki sorumluluk tümüyle yazarlara aittir. Eğitim/araştırma amacıyla ve ticari amaç gütmeksizin internet ortamında paylaşılabilir.

Bu rapordaki veriler 2016, 2017 ve 2018 yıllarına aittir. 2016 yılı ile ilgili daha ayrıntılı veriler ve analizler Polis Akademisi tarafından ayrıca bir kitap olarak yayınlanmıştır: Taştan, C. ve Küçüker Yıldız, A. (2018) Türkiye'de kadın cinayetleri: 2016 yılı verileri ve analizler. Ankara: Polis Akademisi Yayınları

Polis Akademisi Yayınları: 68

Rapor No: 21

ISBN: 978-605-4619-96-2

Şubat 2019

POLİS AKADEMİSİ BAŞKANLIĞI

Polis Akademisi Başkanlığı Necatibey Caddesi No:108 Anıttepe/Çankaya/Ankara/Türkiye | Tel: +90 (312) 462 86 49 - +90 (312) 499 70 02

İÇİNDEKİLER

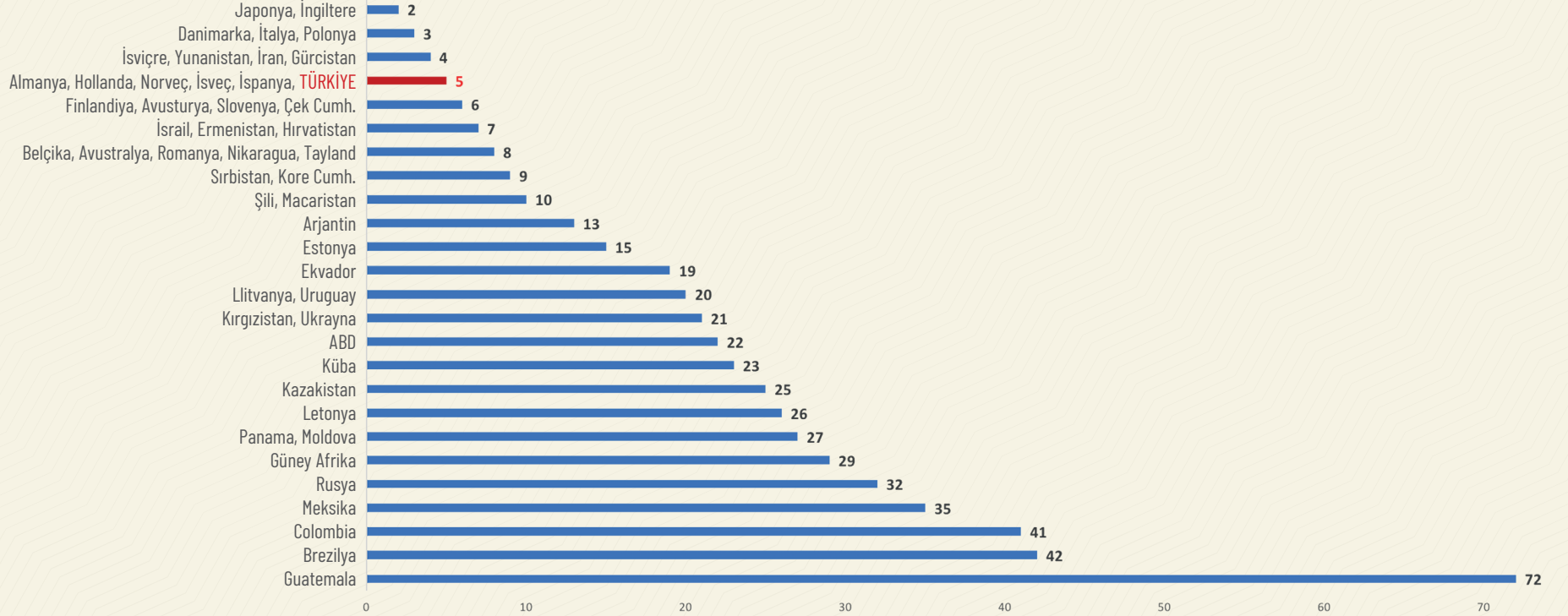
Dünya Sağlık Örgütü verilerine Göre Farklı Ülkelerde 1 Yılda Öldürülen Kadın Oranları.....	1
Olay	2
2016, 2017 ve 2018 Yıllarında Türkiye’de İşlenen Kadın Cinayeti Sayıları	2
Cinayetlerin İllere %’lik Dağılımları.....	3
İllere Göre 1 Milyon Kişi Başına Kadın Cinayetleri.....	3
Cinayet Aletleri	4
Kullanılan Ateşli Silah Ruhsatlı mı?.....	4
En Sık Karşılaşılan Cinayet Mekânları.....	5
Cinayetlerin Haftanın Günlerine Dağılımları.....	6
Olay Mevsimi	6
Olayın Gerçekleştiği Ay	7
Cinayetlerin Günün Saatlerine Dağılımları	8
Maktul	9
Maktullerin Yaş Aralıklarına Dağılımları.....	9
Maktullerin Yaşları	10
Maktullerin Medeni Durumları	10
Maktullerin Eğitim Durumları	11
66 ve Üzeri Yaştaki Maktuller	12
Yurtdışı Doğumlu/Yabancı Uyraklı	15
Maktuller	15
Yurtdışı Doğumlu/Yabancı Uyraklı.....	15
Maktullerin Doğum Yerleri	15

Fail/Şüpheli.....	16
Faillerin Yakalanma Durumu	16
Faillerin Cinsiyetleri	16
Faillerin Eğitim Durumları	17
Faillerin Medeni Durumları.....	17
Faillerin Yaş Aralıklarına Oransal Dağılımları.....	18
Faillerin Yaşları	18
Faillerin Meslekleri	19
Faillerin Sabıka Durumları	20
Faillerin Maktullere Yakınlık Dereceleri	20
Sâik/Motif	21
Cinayet Sâikleri.....	21
Cinsel Motifle İşlenen Kadın Cinayetlerinde Maktul ve Şüphelinin Yaş Aralıklarına Dağılımları (%).....	22
Tespitler ve Öneriler.....	23
Mükerrer Şiddetin Söz Konusu Olduğu Vakalarda, Kadını Zayıf Düşüren Etkenler	23
Mükerrer Vakalarda Failin Şiddet Eşiğini Artırarak, Öldürme Bariyerini Aşmasını Kolaylaştıran Etkenler	24
Mükerrer Şiddet Vakalarında Öldürme Eylemine Doğru Giden Sürecin Açık İpuçları	26
Aile Üyelerinin ve Sosyal Çevrenin Kadın Cinayetlerinin Önlenmesinde Etkili Olamamalarının Nedenleri	27
Koruyucu Tedbir Kararlarının Esasları	28
Önleyici Tedbir Kararlarının Esasları	29
Koruyucu ve Önleyici Uygulamalardaki Genel Sorunlar ve Çözüm Önerileri.....	30
Risk Analizi İle İlgili Mevcut Durum ve Tespitler	35
Risk Analizi İle İlgili Sorunlar ve Çözüm Önerileri.....	36

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE KADIN CİNAYETLERİ

2016-2017-2018 VERİLERİ VE ANALİZLER

DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ VERİLERİNE GÖRE FARKLI ÜLKELERDE 1 YILDA ÖLDÜRÜLEN KADIN ORANLARI (MİLYONDA)

- Bu veriler, Dünya Sağlık Örgütü'nün kayıtlarından elde edilmiştir (www.who.int) (Veri tabanına 14.01.2019 tarihinde erişim sağlanmıştır).
- Dünya Sağlık Örgütü sınıflandırmasına göre fiziksel istismar, cinsel istismar ve işkence dâhil olmak üzere saldırı sonucu öldürülen kadınlar hesaplamaya dâhil edilmiştir (ICD-10 sınıflandırması içerisinde, "Assault X85-Y09" kodlaması altındaki veriler esas alınmıştır). Bu tasnif, Türkiye'de yürürlükte olan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun çerçevesinde kolluk tarafından tasnif edilen ve kurbanı kadın olan kasten öldürme vakalarının tasnifine kapsam bakımından yakındır.
- Yukarıdaki grafiğin oluşturulmasında 2015 Yılı verileri esas alınmıştır (Araştırma tarihinde, 2015'ten sonraki yıllar için Dünya Sağlık Örgütü veri tabanında Türkiye'ye ve başka pek çok ülkeye ait veriler bulunmadığından, ülkeler arası karşılaştırma yapılabilmesi için Türkiye verilerini içeren ve günümüze en yakın yıl olan 2015 yılı esas alınmıştır).
- Yukarıdaki grafikte görüleceği üzere 2015 yılına ait Dünya Sağlık Örgütü verileri üzerinden yapılan kategorizasyonda Türkiye; Almanya, Hollanda, Norveç, İsveç ve İspanya ile aynı bant üzerinde (1 milyon kişi başına 5 kadın maktulün düştüğü bant üzerinde), Finlandiya (6), Belçika (8) ve Avustralya (8) gibi ülkelerin ise altında yer almaktadır.

OLAY

2016, 2017 ve 2018 yıllarında 726'sı polis, 206'sı jandarma kayıtlarına geçen **toplam 932** kadın cinayeti işlenmiştir.

2016, 2017 ve 2018 YILLARINDA TÜRKİYE'DE İŞLENEN KADIN CİNAYETİ SAYILARI (JANDARMA SORUMLULUK ALANI+POLİS SORUMLULUK ALANI)	
2016	301
2017	350
2018	281

OLAY

CİNAYETLERİN İLLERE %’LİK DAĞILIMLARI (İLK 10 İL)

2016, 2017 ve 2018
yıllarında işlenen tüm
kadın cinayetlerinin

%14,5’i	İstanbul’da
%6,1’i	Ankara’da
%5,5’i	İzmir’de
%4,6’sı	Antalya’da
%4,3’ü	G.ante’te
%3,6’sı	Bursa’da
%3,4’ü	Adana’da
% 3’ü	Mersin’de
%2,7’si	Manisa’da
%2,6’sı	Denizli’de

işlenmiştir.

İLLERE GÖRE 1 MİLYON KİŞİ BAŞINA KADIN CİNAYETLERİ (2016+2017+2018) (İLK 10 İL)

Iğdır	:10,3
Edirne	:8,2
Bayburt	:7,9
Denizli	:7,9
Nevşehir	:7,9
Sinop	:7,9
Kilis	:7,3
Yozgat	:7,1
Kars	:6,9
Gaziantep	:6,7

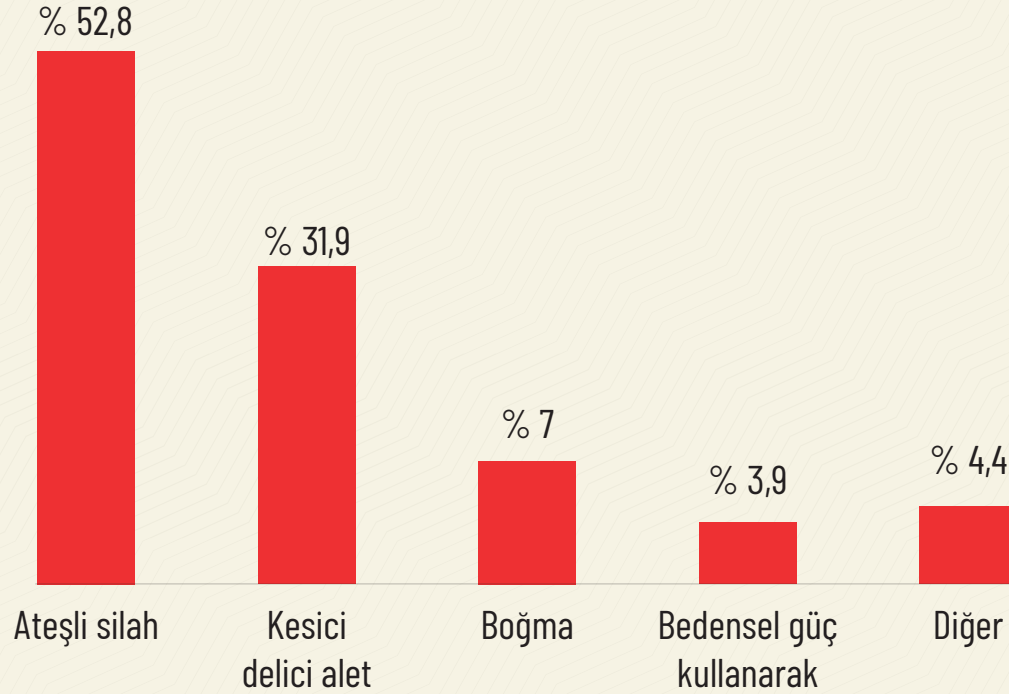
TÜRKİYE
ORTALAMASI:

3,8
(1 MİLYON KİŞİ BAŞINA)

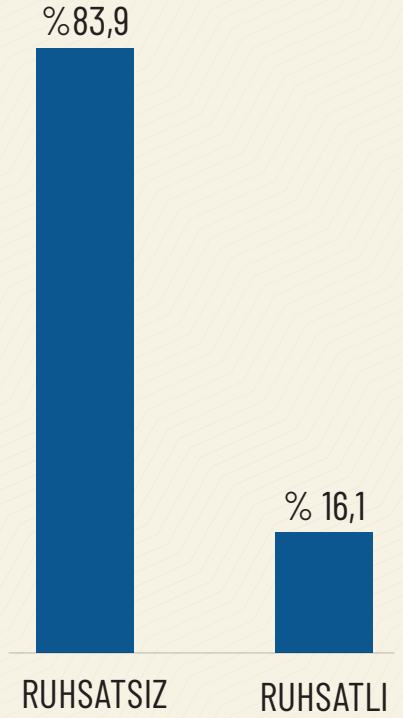

OLAY

CİNAYET ALETLERİ (%)

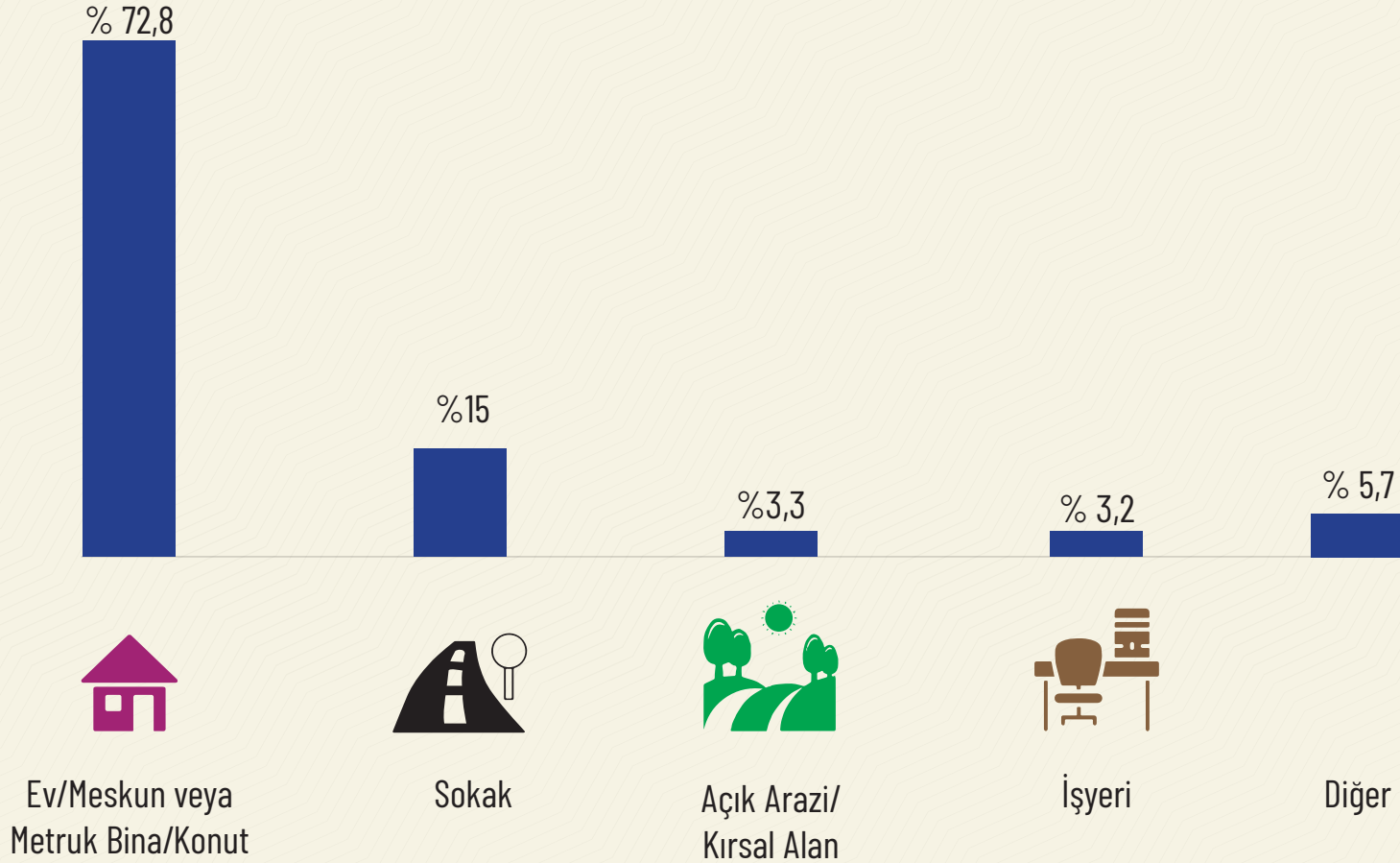

KULLANILAN ATEŞLİ SİLAH RUHSATLI MI?

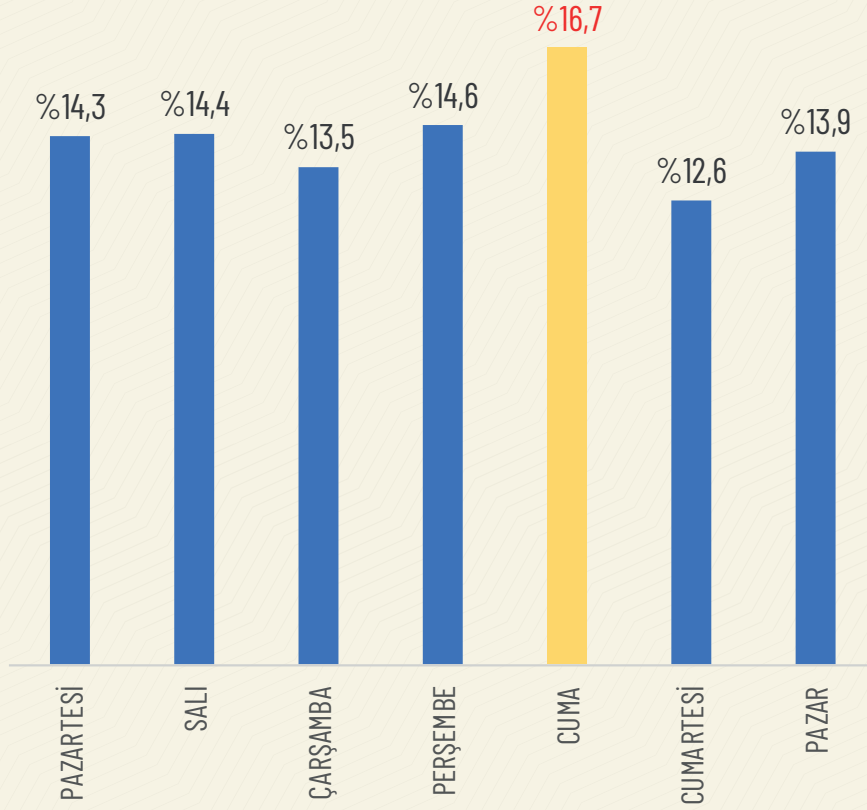
OLAY

EN SIK KARŞILAŞILAN CİNAYET MEKÂN LARI (%)

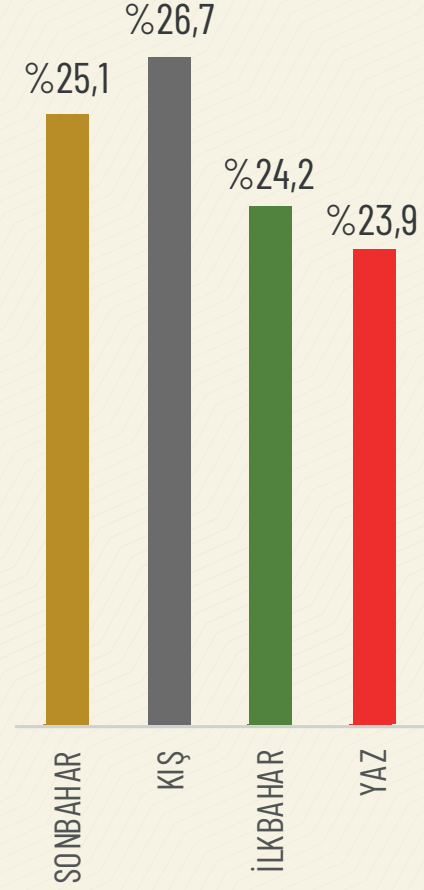

OLAY

CİNAYETLERİN HAFTANIN GÜNLERİNE DAĞILIMLARI (%)

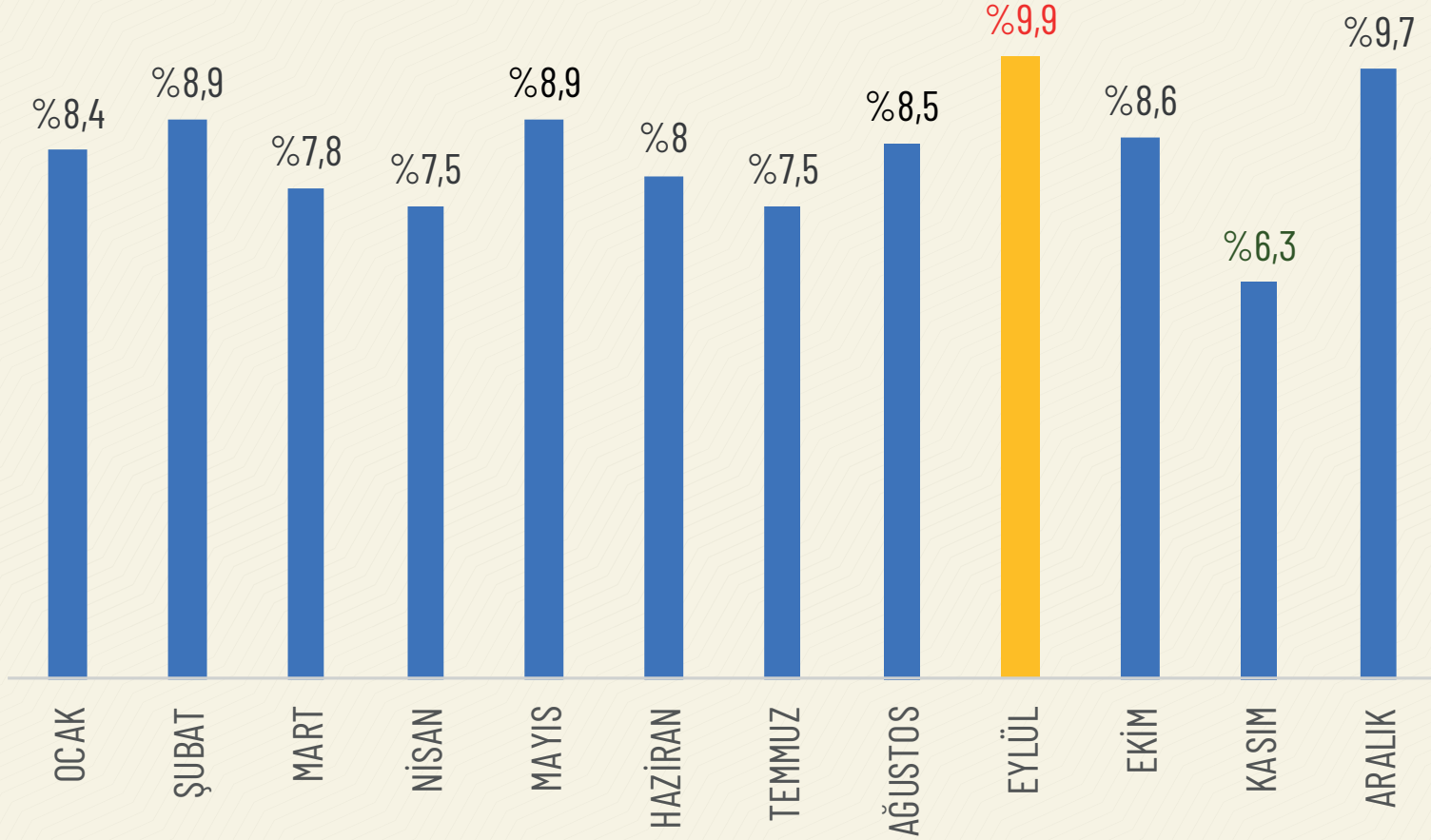

OLAY MEVSİMİ (%)

OLAY

OLAYIN GERÇEKLEŞTİĞİ AY (%)

OLAY

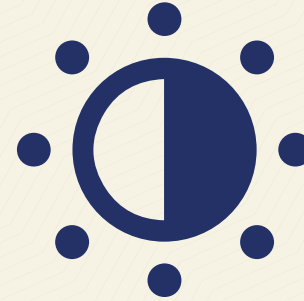
CİNAYETLERİN GÜNÜN SAATLERİNE DAĞILIMLARI (%)

Kadın cinayetlerinin
% 25,2'si saat **06:00 ile 11:59**
arasında işlenmiştir

Kadın cinayetlerinin
% 29,2'si saat **12:00 ile 17:59**
arasında işlenmiştir

Kadın cinayetlerinin
% 27,9'u saat **18:00 ile 23:59**
arasında işlenmiştir

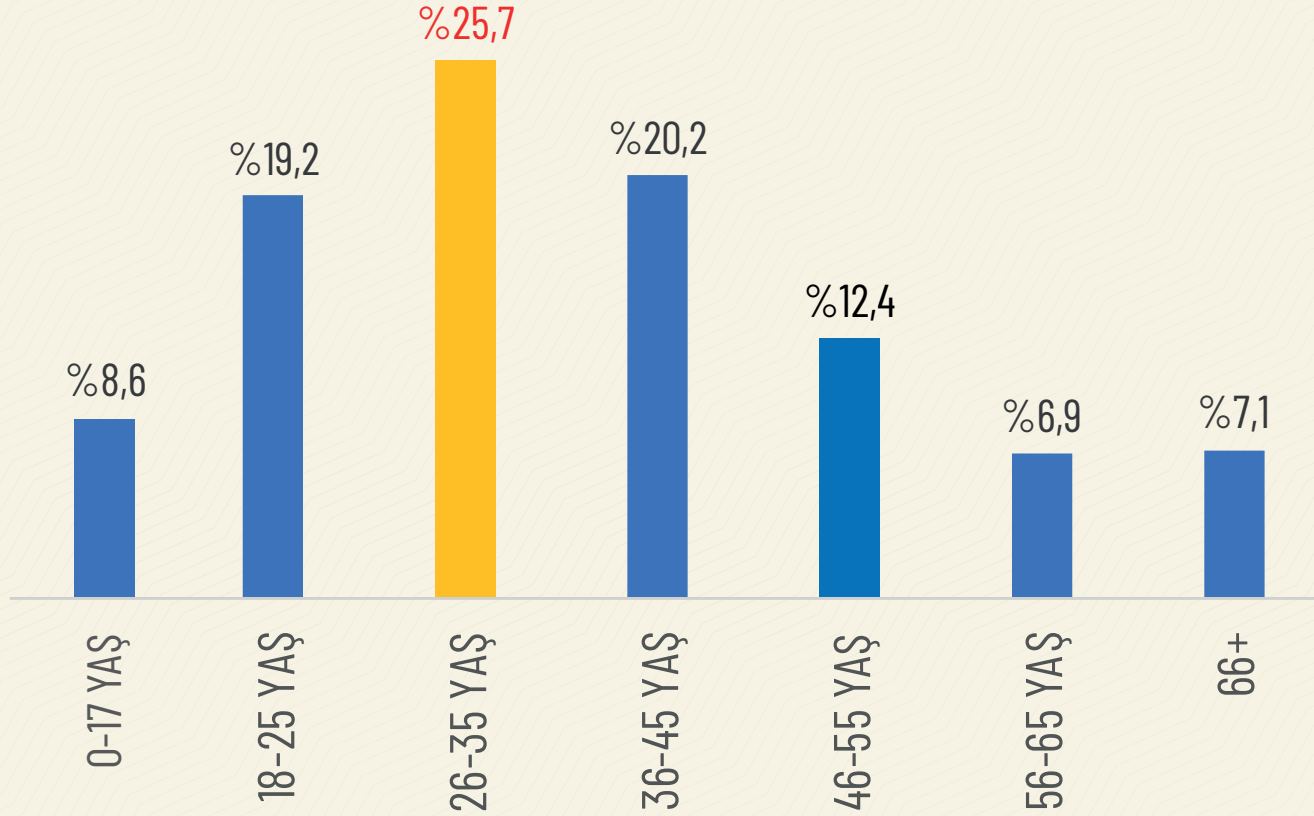

Kadın cinayetlerinin
% 17,6'sı saat **00:00 ile 05:59**
arasında işlenmiştir

MAKTUL

MAKTULLERİN YAŞ ARALIKLARINA DAĞILIMLARI (%)

MAKTUL

MAKTULLERİN YAŞLARI

EN KÜÇÜK MAKTUL
0 YAŞINDA

EN YAŞLI MAKTUL
88 YAŞINDA

MAKTULLERİN YAŞ
ORTALAMASI
36

MAKTULLERİN MEDENİ DURUMLARI (%)

Evli: %58,5

Bekar: %16,3

Boşanmış: %16,1

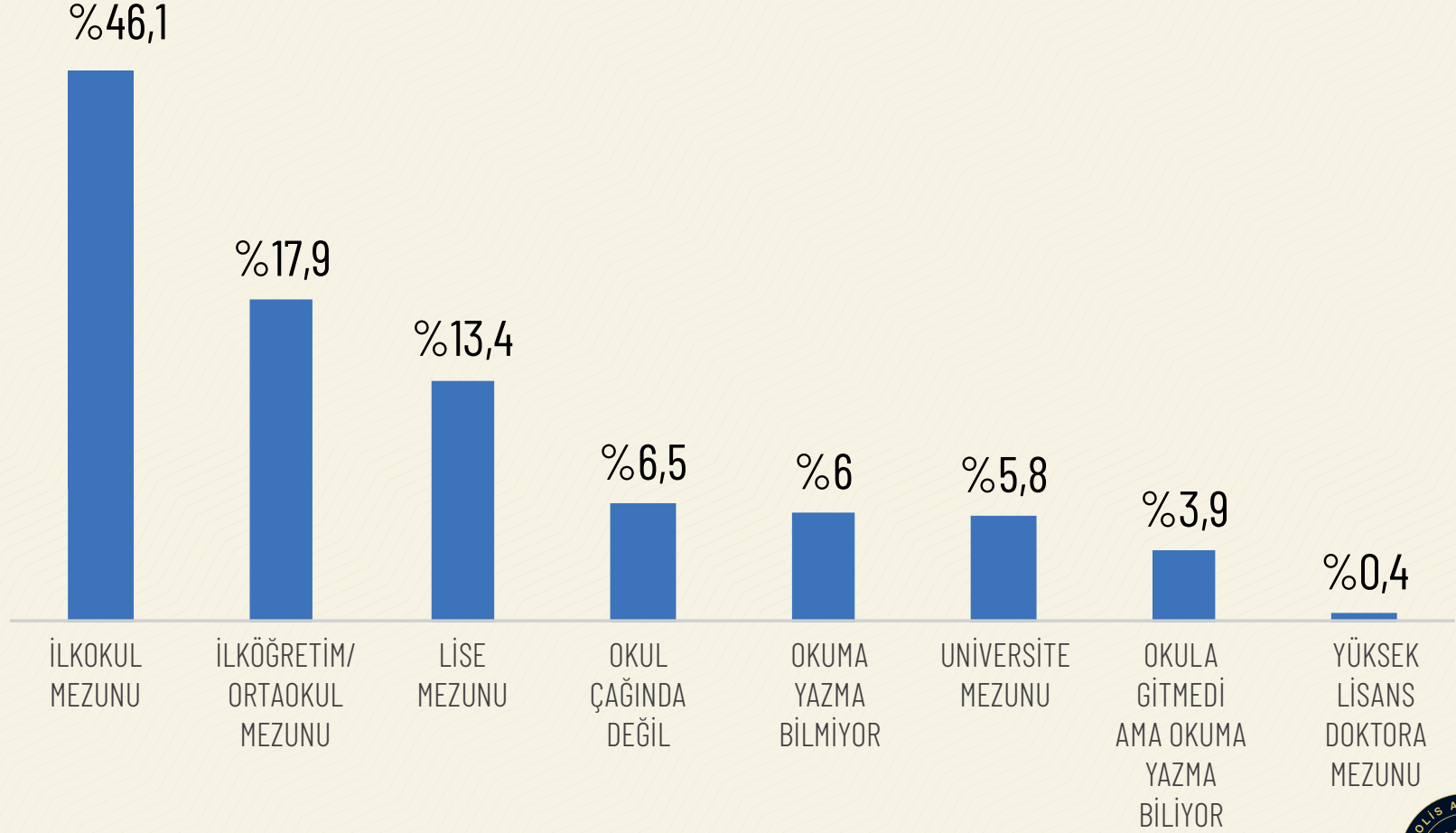
Dul: %6,8

Diğer: %2,3

MAKTUL

MAKTULLERİN EĞİTİM DURUMLARI (%)

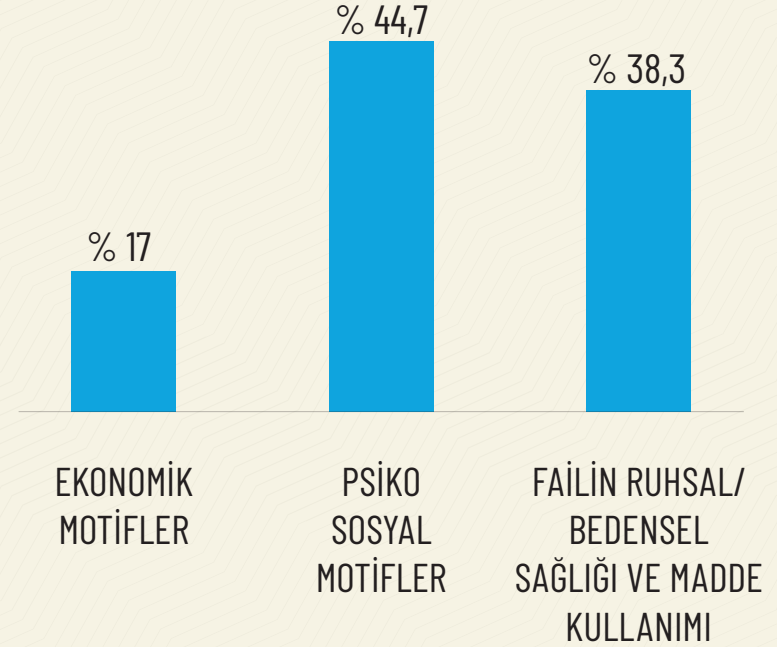
MAKTUL

66 VE ÜZERİ YAŞTAKI MAKTULLER

Öldürülen kadınların %7,1'i
66 ve üzeri yaştaadır.

66 VE ÜZERİ YAŞTAKI KADINLARIN ÖLDÜRÜLMESİNDEKİ MOTİFLER (%)

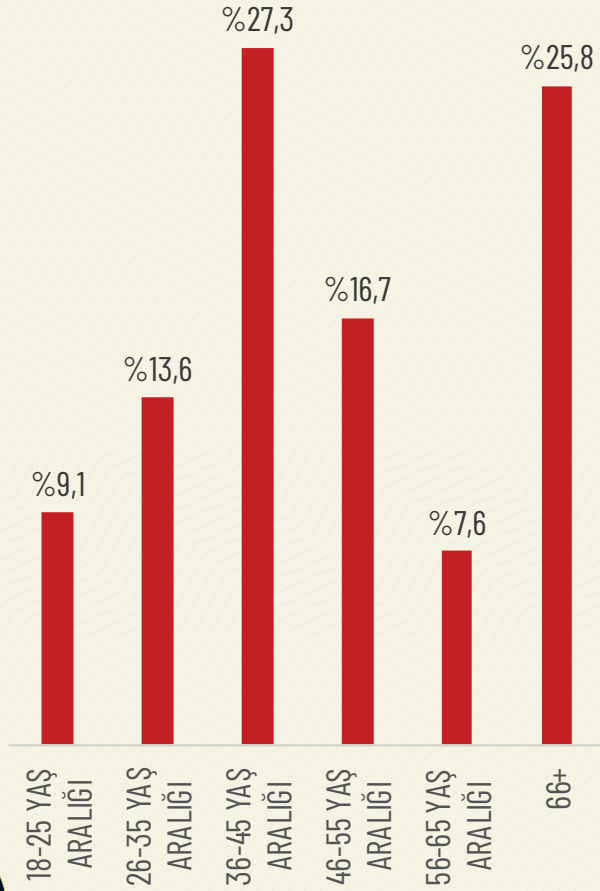
MAKTUL

66 VE ÜZERİ YAŞTAKİ KADINLARIN ÖLDÜRÜLMESİNDE KULLANILAN CİNAYET ALETLERİ (%)

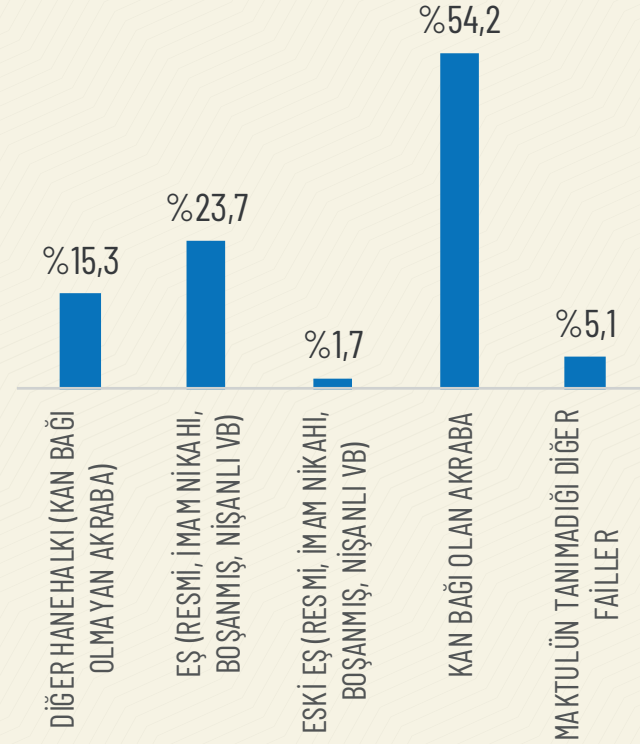

MAKTUL

66 VE ÜZERİ YAŞTAKİ KADINLARI ÖLDÜREN FAİLLERİN YAŞLARI (%)

66 VE ÜZERİ YAŞTAKİ KADINLARI ÖLDÜREN FAİLLERLE MAKTUL ARASINDAKİ YAKINLIK DERECESESİ (%)

MAKTUL

YURTDIŞI DOĞUMLU/YABANCI UYRUKLU MAKTULLER

% 7,8

YURTDIŞI DOĞUMLU/YABANCI UYRUKLU MAKTULLERİN DOĞUM YERLERİ (%)

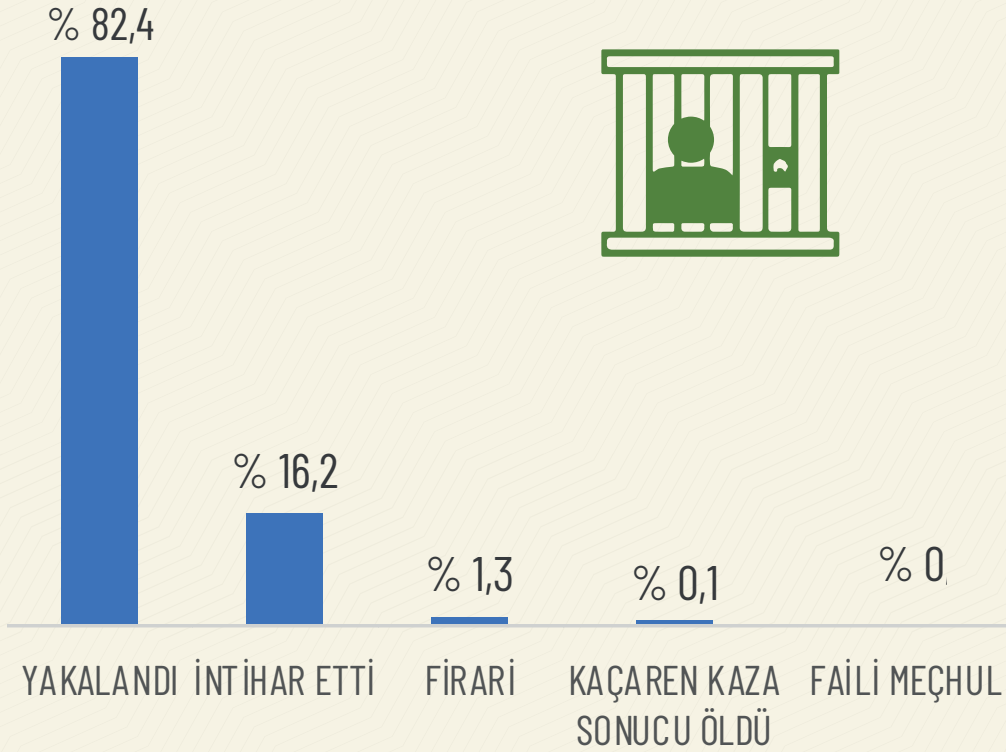
SURİYE	:%34,6
BULGARİSTAN	:%15,4
AZERBAYCAN	:%11,5
İRAN	:%7,7
KIRGIZİSTAN	:%7,7
ÖZBEKİSTAN	:%7,7
AFGANİSTAN	:%3,8
ALMANYA	:%3,8
İRAK	:%3,8

	%100

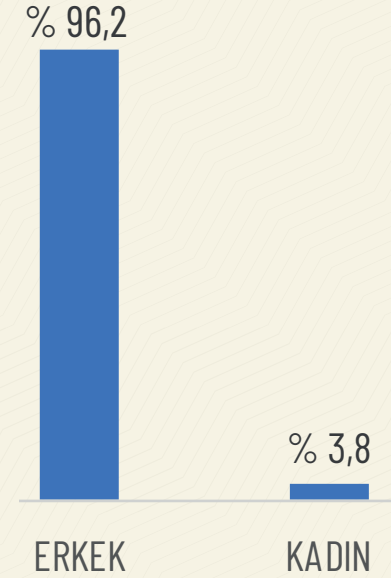

FAİL/ŞÜPHELİ

FAİLLERİN YAKALANMA DURUMU (%)

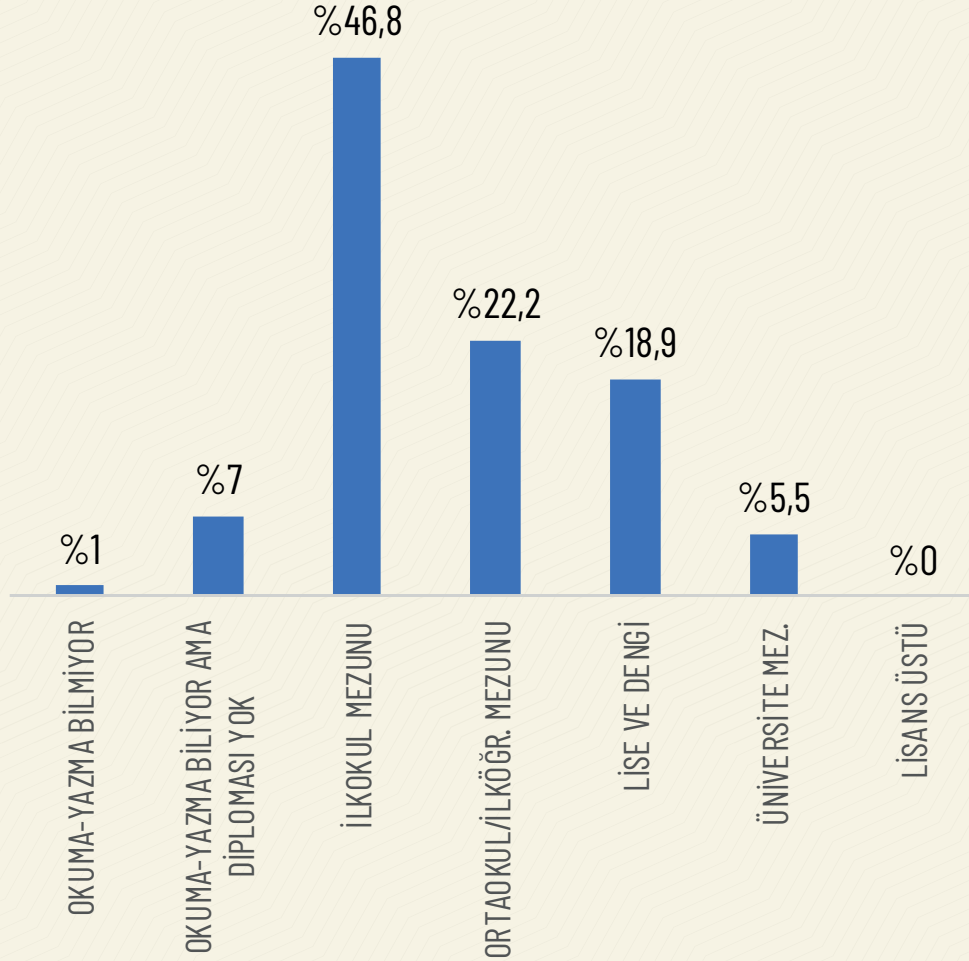

FAİLLERİN CİNSİYETLERİ (%)

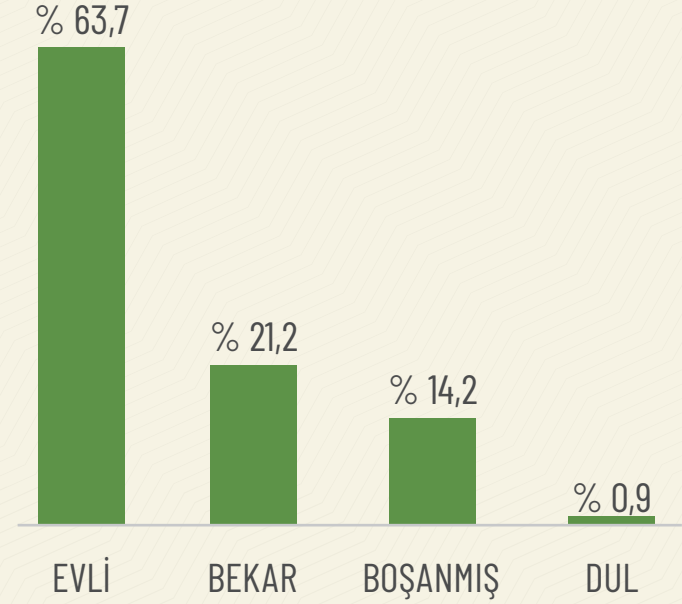

FAİL/ŞÜPHELİ

FAİLLERİN EĞİTİM DURUMLARI (%)

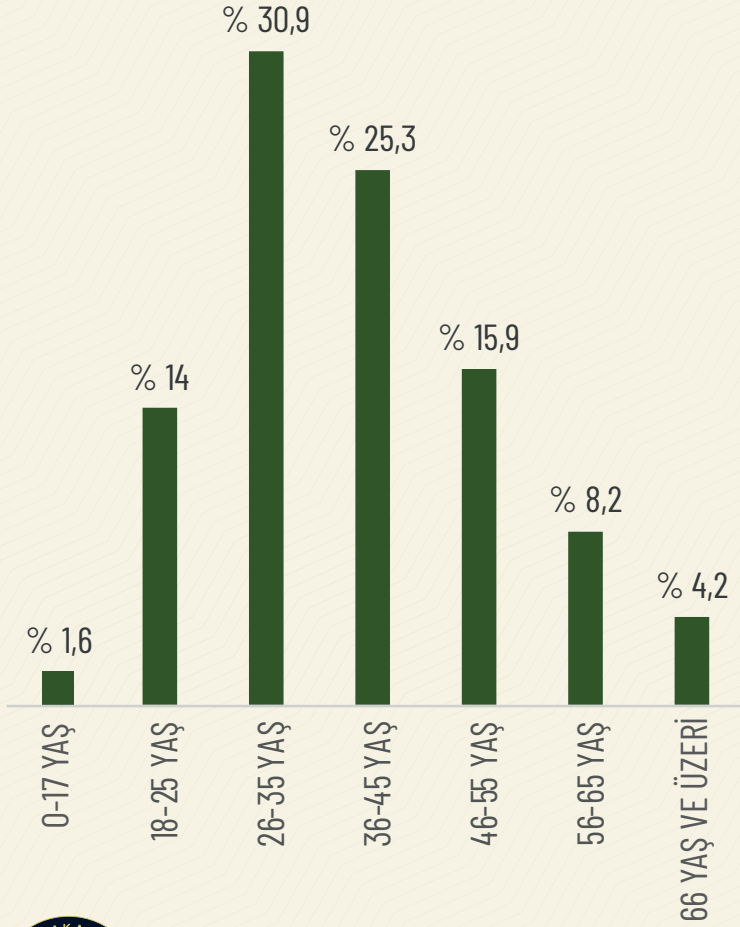

FAİLLERİN MEDENİ DURUMLARI (%)

FAİL/ŞÜPHELİ

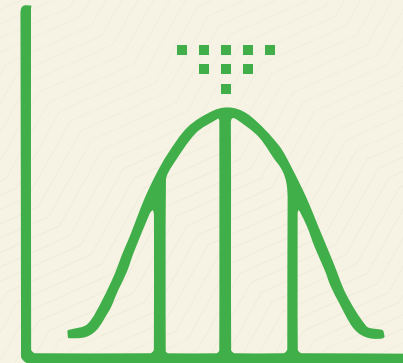
FAİLLERİN YAŞ ARALIKLARINA ORANSAL DAĞILIMLARI (%)

FAİLLERİN YAŞLARI

EN GENÇ FAİL:
11 YAŞINDA
(BU VAKADA MAKTUL
31 YAŞINDA)

EN YAŞLI FAİL:
90 YAŞINDA
(BU VAKADA MAKTUL
74 YAŞINDA; FAİLİN EŞİ)

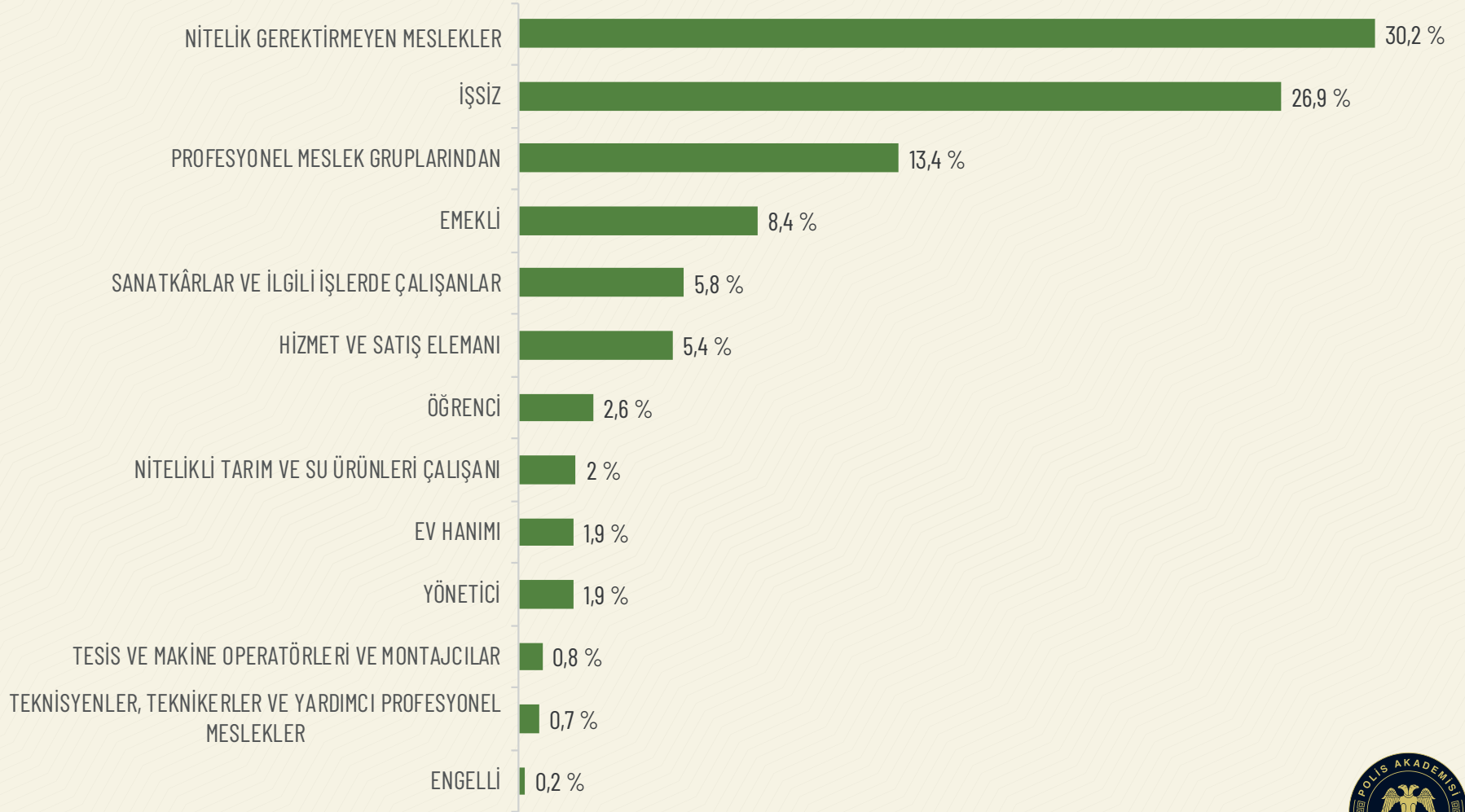

FAİLLERİN
YAŞ ORTALAMASI: 39

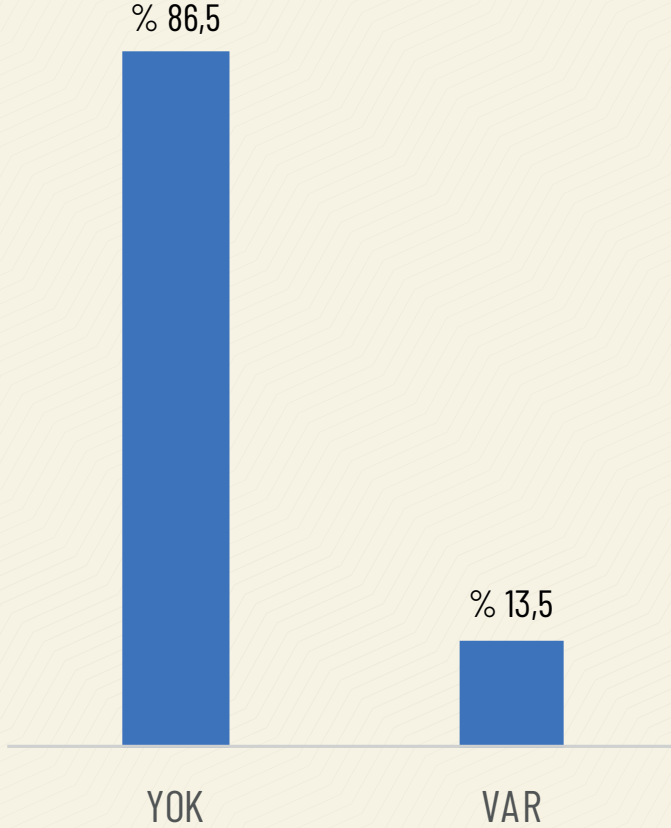
FAİL/ŞÜPHELİ

FAİLLERİN MESLEKLERİ (%)

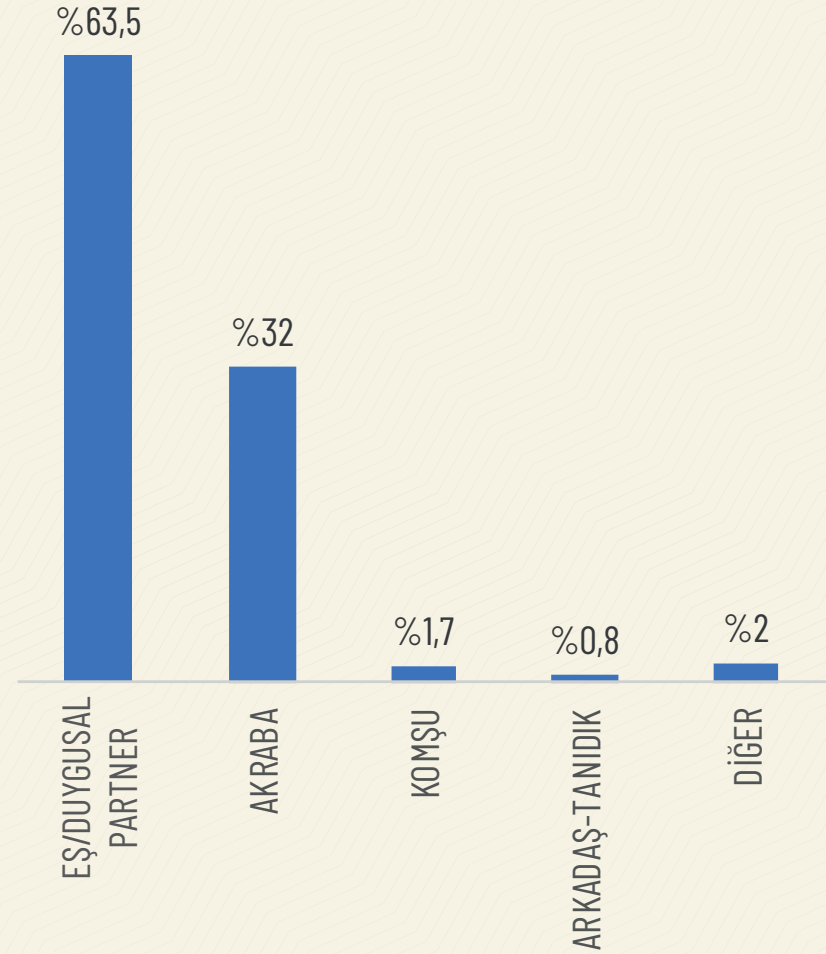

FAİL/ŞÜPHELİ

FAİLLERİN SABİKA DURUMLARI (%)

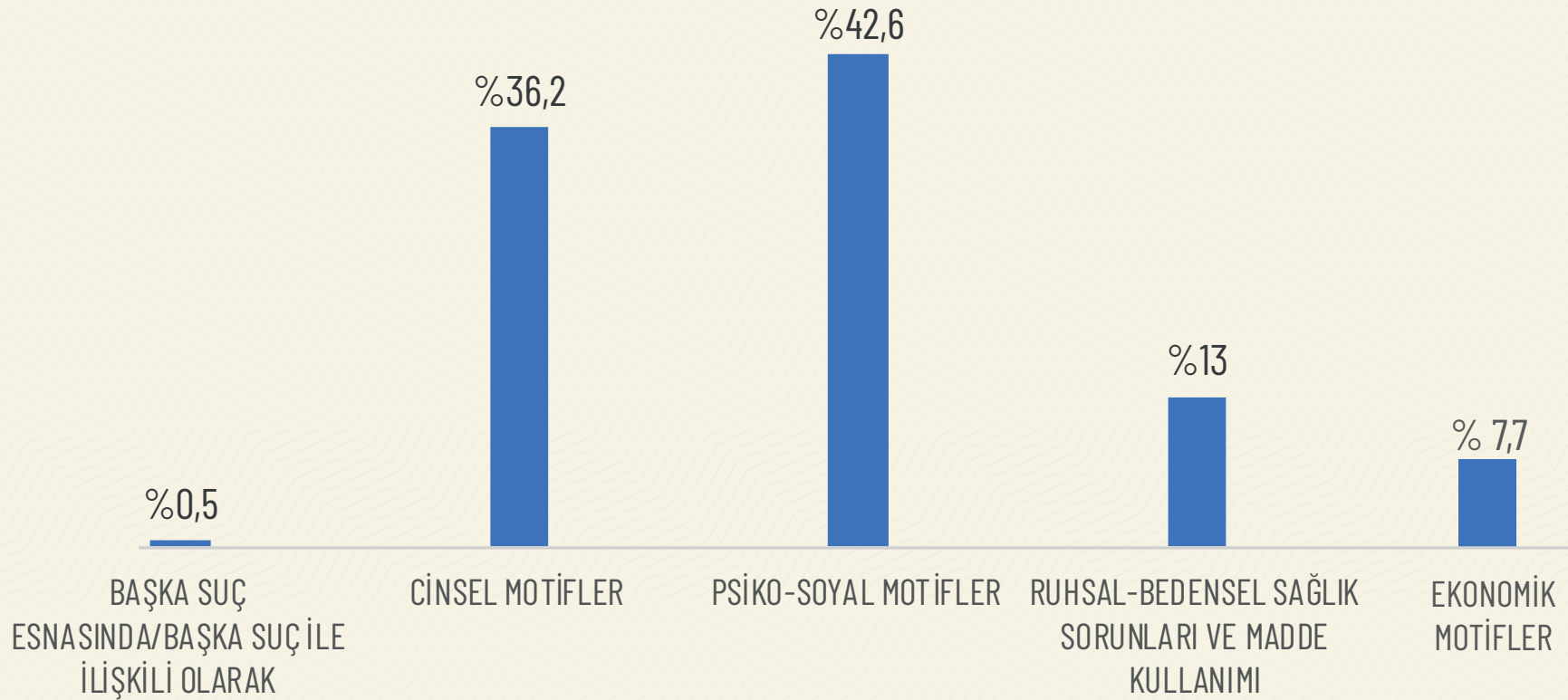

FAİLLERİN MAKTULLERE YAKINLIK DERECELERİ (%)

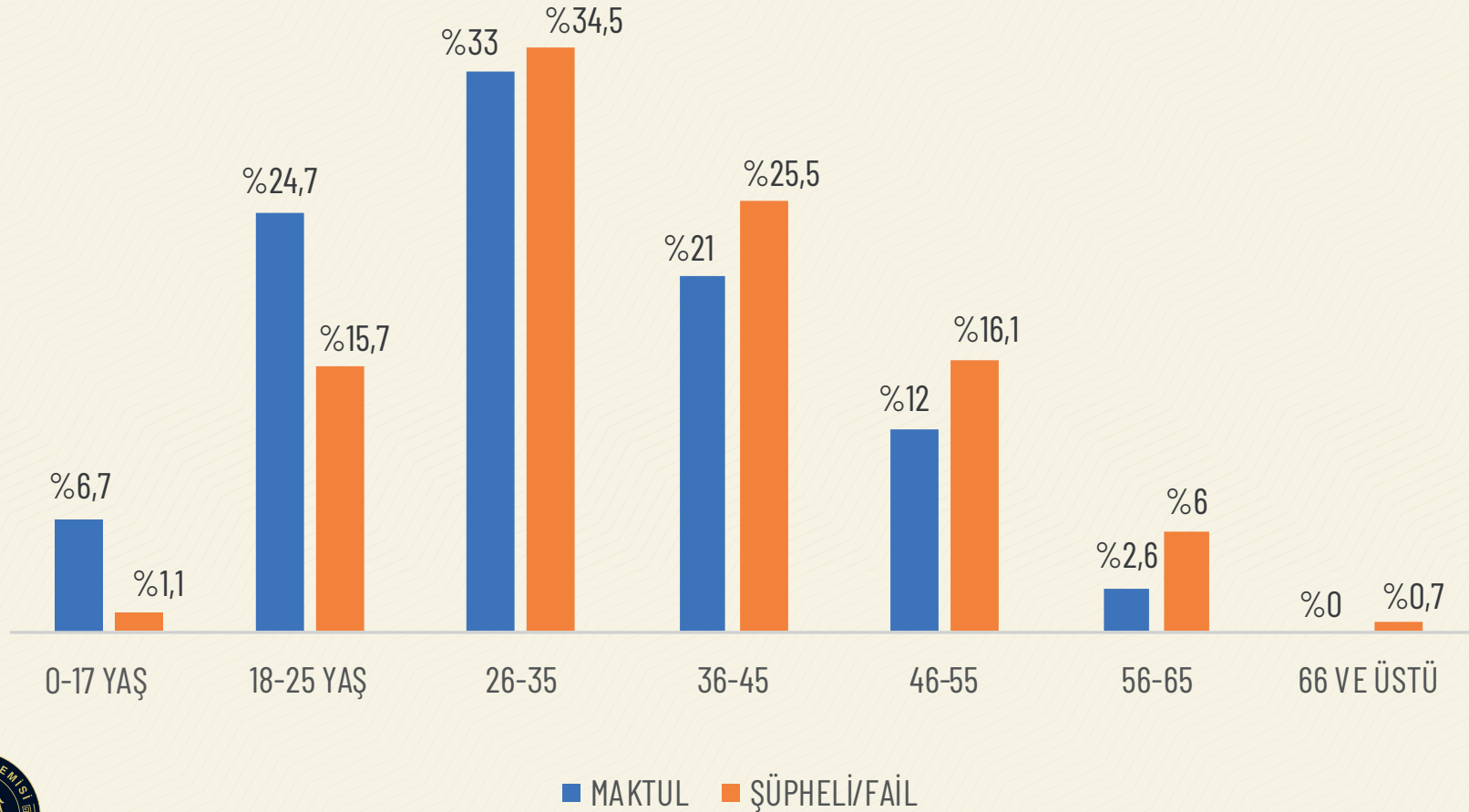
SÂİK/MOTİF

CİNAYET SÂİKLERİ (%)

SÂİK/MOTİF

CİNSEL MOTİFLE İŞLENEN KADIN CİNAYETLERİNDE MAKTUL VE ŞÜPHELİNİN YAŞ ARALIKLARINA DAĞILIMLARI (%)

TESPİTLER VE ÖNERİLER

MÜKERRER ŞİDDETİN SÖZ KONUSU OLDUĞU VAKALARDA, KADINI ZAYIF DÜŞÜREN ETKENLER

◇ ÇOCUKLAR

Özellikle çocuklu ve evli kadınların öldürüldüğü vakalarda, kadının eşinden gördüğü şiddet karşısında evden uzaklaşmasının önünde en önemli engellerden biri çocuklarıdır. Olay tutanaklarında, mükerrer ve müzmin şiddete rağmen maktulün çocuklarının geleceğini düşünerek ayrılmaktan kaçındığına dair tanık ifadeleri mevcuttur.

◇ EVE DÖNMEZSE ÖLDÜRME TEHDİDİ

Bazı vakalarda eşinden ayrı yaşamaya başlayan, hatta boşanma süreci başlatan kadınların, eğer eve dönmezlerse öldürüleceklerine dair eşlerinden tehdit aldıkları kayıtlara geçmiştir. Maktullerden bazılarının, bu tür tehdit karşısında, bazen barışarak her şeyin düzeleceği umuduyla geri döndükten sonra öldürüldükleri görülmektedir.

TESPİTLER VE ÖNERİLER

MÜKERRER VAKALARDA FAİLİN ŞİDDET EŞİĞİNİ ARTIRARAK, ÖLDÜRME BARIYERİNİ AŞMASINI KOLAYLAŞTIRAN ETKENLER

Öldürme fiili, basit ve gündelik bir eylem değildir. Öldürme eyleminin önünde ahlaki, dini, kültürel, kanuni, hukuki, fiziksel ve psikolojik engeller vardır. Bu nedenle öldürme fiilinin gerçekleşmesi için bireylerin bu alanlardaki bariyerlerin tamamını aşması gerekir. Olay tutanakları incelendiğinde, failin bu bariyerleri aşmasını kolaylaştıran bir takım faktörler olduğu tespit edilmiştir. Bu faktörlerden en önemlileri şunlardır:

◇ AYRI KALMA VE YENİDEN BİRLEŞME

Bazı vakalarda (özellikle erkeğin kalacak yerinin olmadığı uzaklaştırma kararlarının söz konusu olduğu durumlarda ve aldatılma şüphesi veya gerçeğinin söz konusu olduğu vakalarda) tedbir kararı uygulandıktan sonra eşlerin (ya da bazı ender durumlarda birinci derece akrabaların) yeniden fiziksel yakınlığa girmeleri, cinayete giden yolda bir etkidir.

◇ ALKOL VE MADDE KULLANIMI

Bazı vakalarda alkol ve madde kullanımının, cinayetin işlenmesinde kolaylaştırıcı bir rol oynadığı görülmektedir.

◇ ÜÇÜNCÜ ŞAHISLARLA İLİŞKİ

İster şüphe düzeyinde olsun ister fiilen gerçekleşmiş olsun, aldatılma failin “öldürme bariyerini” aşmasını kolaylaştıran önemli etkenlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

◇ PSİKİYATRİK BOZUKLUK

Bazı vakalarda failin öldürme eşikini aşmasında, müzmin psikiyatrik bozukluklar (özellikle kronik şizofreni gibi hastalıklar) önemli bir etken olarak rol oynayabilmektedir.

TESPİTLER VE ÖNERİLER

◇ REDDEDİLME

Özellikle genç yaştaki failer üzerinde etkili olan bu faktör “duygusal partner olma”, “cinsel ilişki kurma” ve “evlenme” gibi isteklerinin reddedilmesi durumunda failin öfke ve kıskançlık krizlerine girerek öldürme bariyerini aşmasını kolaylaştırmaktadır.

◇ AYRILIK SONRASI ÇOCUKLARLA GÖRÜŞME KONUSUNDA YAŞANAN SORUNLAR

Geçimsizlik ve benzeri nedenlerle ailelerin çözülmesi neticesinde çocukların eşlerden birinde (genellikle kadında) kalması durumunda, çocuklar ile eşlerden birinin (genellikle failin) görüşmesi konusunda derin anlaşmazlıklar yaşanabilmektedir. Bu anlaşmazlıkların neticesinde fail öldürme eylemini gerçekleştirebilmektedir.

◇ TOPLUMSAL BASKILAR

Olay tutanakları incelendiğinde bazı vakalarda failin, aldatılma şüphesine/kesin bilgisine rağmen evliliği devam ettirebilmek için bunu bir süre görmezden geldiği; ancak sosyal çevreden gelen baskılar neticesinde bu tutumunu sürdüremediği ve eşini öldürdüğü tespit edilmiştir.

TESPİTLER VE ÖNERİLER

MÜKERRER ŞİDDET VAKALARINDA ÖLDÜRME EYLEMİNE DOĞRU GİDEN SÜRECİN AÇIK İPUÇLARI

Olay tutanakları incelendiğinde, mükerrer şiddetin söz konusu olduğu vakalarda, özellikle de tedbir kararı alınmışsa, öldürme eylemine işaret eden bir takım açık ipuçları olduğu gözlenmiştir. Bu ipuçları şunlardır:

◇ SÖZLÜ ŞİDDET VE ÖLÜM TEHDİDİ

Öldürmeyle sonuçlanan mükerrer şiddet vakalarının önemli bir kısmında failin daha önceden maktule ve/veya etrafındakilere yönelik öldürme tehdidinde bulunduğu, tutanaklardan anlaşılmaktadır.

◇ BAŞKA AKRABALARA YÖNELİK ŞİDDET VE YARALAMA

Bazı vakalarda failin, eş (veya maktul) haricindeki akrabalara şiddet uygulamasından bir süre sonra kadın cinayetini işlediği görülmektedir. Mükerrer şiddetin söz konusu olduğu bazı vakalarda fail, eşi haricindeki kişilere şiddet uygulamaktadır. Bu durumda, eş hâricindeki akrabalara şiddet uygulanması, kadın cinayetiyle ilgili önemli bir ipucu olarak değerlendirilmelidir.

◇ MÜZMİN GEÇİMSİZLİK VE MÜKERRER AİLE İÇİ ŞİDDET

Özellikle alt gelir grubunda, fiziksel olarak yıpratıcı mesleklerde çalışan kadın ve erkeğin sürekli geçimsizlik yaşaması, (sözlü veya fiziksel şiddet gibi) diğer etkenlerle birleştiğinde, özellikle de 6284 sayılı kanun kapsamında failin (erkeğin) rehabilite edici koşullar gözetilmeksizin tedbir kararına maruz kalmasıyla birlikte cinayete giden yol belirmeye başlar.

◇ KRİMİNAL KİŞİLİK

Kanuna aykırı eylemlerin failin yaşamında önemli bir yer tutuyor olması (sabıka kaydı olmasa bile), müzmin geçimsizlik, şiddet, tehdit ve eş ve/veya çocuklardan ayrı kalma ile birleştiğinde, öldürme bariyerini aşmasını kolaylaştırmakta ve failin kadın cinayetine yönelmesi ile ilgili ipuçları vermektedir.

TESPİTLER VE ÖNERİLER

AİLE ÜYELERİNİN VE SOSYAL ÇEVRENİN KADIN CİNAYETLERİNİN ÖNLENMESİNDE ETKİLİ OLAMAMALARININ NEDENLERİ

Öldürme eyleminin önündeki önemli bariyerlerden biri, sosyal kontrol mekanizmalarıdır. Kanunlar ve kanun uygulayıcılarının öldürme eylemini engellemedeki rolü kadar, aile, mahalle ve sosyal çevrenin de bu eyleme engel olma konusundaki rolü önemlidir. Öldürme eylemine sosyal çevrenin neden engel ol(a)madığı sorusu çerçevesinde olay tutanakları analiz edildiğinde, şu faktörlerin etkili olduğu tespit edilmiştir:

◇ FAİLİN FİZİKSEL AVANTAJLARI

Failin saldırı anında silahlı olması ve öldürme azmiyle hareket ediyor olması, buna karşılık maktulün ve o an çevrede bulunan insanların hazırlıksız olması nedeniyle vakaların çoğunda failin fiziksel üstünlüğü bulunmaktadır.

◇ RİSKİN GÖRÜLMESİNDEKİ GÜÇLÜK

Aile üyeleri veya sosyal çevre, ölüm tehditlerini ve risk faktörlerini genellikle gerektiği gibi değerlendirememektedir. Yaşanan sorunlar ile öldürme eylemi arasındaki zihinsel bağı olay öncesinde kurmak günlük yaşamda her zaman mümkün değildir.

◇ GİZLİ VEYA AÇIK İŞ BİRLİĞİ

Bazı vakalarda aile üyeleri, şiddetin farkında oldukları ve hatta şiddetin uygulanmasına tanıklık ettikleri halde farklı nedenlerle kayıtsız kalmaktadırlar. Bazı vakalarda ise sosyal çevre, kültürel normlara, adeta cinayeti kolaylaştıracak biçimde atıf yaparak failin öldürme eşiğini aşmasına katkıda bulunurlar.

◇ SORUMLULUKTAN VE RİSK ALMAKTAN KAÇINMA

Bazı vakalarda geniş aile üyeleri ve sosyal çevre sorunların çözümü için devreye girmeleri konusunda davet edildikleri halde pasif kalmakta veya herhangi bir çözüm üretmedikleri için olayların dışında kalmayı tercih etmektedirler.

TESPİTLER VE ÖNERİLER

KORUYUCU TEDBİR KARARLARININ ESASLARI

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında koruyucu tedbir kararlarının alınmasında mülki amir, hâkim ve kolluk yetkileri tanımlanmıştır. Mülki amirlerin ve kolluk kuvvetlerinin yetkileri sınırlı iken uygulamada hakimlerin yetkileri çok daha geniştir.

Mülki amirin, aşağıdakilere veya benzeri tedbirlere karar verebileceği belirtilmiştir:

- Şiddete uğrayanın kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması,
- Geçici maddi yardım sağlanması;
- Kanunda belirtilen alanlarda rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin verilmesi;
- Şiddete bağlı ölüm riskinin bulunması durumunda, talep üzerine veya resen geçici koruma sağlanması;
- İhtiyaç duyulması halinde kreş imkânının sağlanması;
- Koruyucu tedbirler, gecikmesinde sakınca bulunan bir hal olduğunda - örneğin vaka yüksek riskli bulunduğu- mülki idare amiri tarafından onaylanmak üzere ilgili kolluk amiri tarafından 48 saat süreli olarak alınabilmektedir. Mülki amir kararı onaylamadığında tedbir kararı kendiliğinden düşmektedir.

Hâkimlerin, aşağıdakilere veya benzeri tedbirlere karar verebileceği belirtilmiştir:

- Şiddet gören/görme tehlikesi bulunan kişinin çalışma mekânının değiştirilmesi;
- Ortak yerleşim mekânından farklı bir yerleşim mekânı belirlenmesi;
- Şiddet gören/görme tehlikesi bulunan kişinin aydınlatılmış rızasına bağlı olarak kimliğinin ve diğer ilgili belgelerinin değiştirilmesi.

TESPİTLER VE ÖNERİLER

ÖNLEYİCİ TEDBİR KARARLARININ ESASLARI

6284 sayılı kanun, önleyici tedbir kararları alınması ile ilgili yetkiyi yalnızca hâkimlere tanımıştır (gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk kuvvetleri de bu yetkiyi kullanarak hâkim onayıyla kesinleşecek olan geçici karar verebilmektedir).

Önleyici tedbir kararlarının esasları şunlardır:

- Şiddet failinin/şüphelisinin mağdura yönelik olarak şiddet tehdidi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması;
- Şiddet failinin/şüphelisinin ortak kullanılan konuttan veya bulunduğu yerden hemen uzaklaştırılması ve ortak kullanılan konutun korunan kişiye tahsis edilmesi;
- Şiddet failinin/şüphelisinin korunan kişilere, bu kişilerin buldukları ev, okul ve işyeri gibi mekânlara yaklaşmaması;
- Şiddet failinin/şüphelisinin korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve (kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere) çocuklarına yaklaşmaması;
- Şiddet failinin/şüphelisinin, korunan kişinin eşyalarına zarar vermemesi;
- Şiddet failinin/şüphelisinin, korunan kişiyi telefon ve benzeri araçlarla rahatsız etmemesi;
- Hangi surette olursa olsun (varsa) silahını kolluk güçlerine teslim etmesi;
- Bağımlı olduğu maddeleri kullandığında veya bağımlı olmasa da aklını ve muhakeme gücünü tesir altına alan maddeler kullandığında korunan kişilere yaklaşmaması; bağımlılığın söz konusu olduğu durumlarda gerekli tedavilerin başlatılması;
- Önleyici tedbir kararları, (tıpkı koruyucu tedbirlerde olduğu gibi) gecikmesinde sakınca bulunan bir hal olduğunda, ilgili kolluk amiri tarafından 24 saat süreli olarak alınabilmektedir. Yine koruyucu tedbirlerde olduğu gibi hâkim tarafından onaylanmadığında tedbir kararı kendiliğinden düşmektedir.
- Bu kararlar verildiğinde en seri vasıtalarla gecikmeksizin ilgili Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı birimi haberdar edilmektedir.

TESPİTLER VE ÖNERİLER

KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ UYGULAMALARDAKİ GENEL SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

SORUN

ÇÖZÜM ÖNERİSİ

Koruyucu ve önleyici politika ve uygulamalarla ilgili sağlıklı izleme-değerlendirme etkinliklerinin gerçekleştirilmesi için gerekli olan; uluslararası tasniflere uygun verilerin depolanması ve bilim insanlarının erişimine açılması ile ilgili bazı sorunlar mevcuttur. Özellikle kişisel verilerin korunması ve soruşturmanın gizliliği ile ilgili mevzuata atıf yapılarak veri paylaşımından bazen imtina edilmektedir.

Politika belirleme ve sorun saptama aşamasının bilimsel verilerle desteklenebilmesi için, kolluk güçlerinden elde edilen verilere adli süreçlerin de eklenmesi; uluslararası standartlara göre (örneğin *International Classification of Crime for Statistical Purposes* kriterlerine göre) tasnif edilmiş verilerin tek bir havuzda toplanması ve kanunların el verdiği ölçüde bilim insanlarıyla paylaşılması elzemdir. Bunda büyük kamu yararı söz konusudur. Verilerin, olaylara karışan şahısların kişisel bilgilerinden arındırılarak bilim insanlarının ve paydaşların erişimine açılması mümkündür.

6284 sayılı kanunla aile içi ve kadına karşı şiddetin tanımının genişletilmesine bağlı olarak, kadınların maruz kaldığı şiddet olaylarında hangi vakaların 6284 Sayılı Kanun kapsamında değerlendirileceği konusunda bir tasnif sorunu mevcuttur. Polis nezdinde vakalar öncelikli olarak kasten öldürme, yaralama, darp, mala zarar verme gibi genel suç kategorileri çerçevesinde tasnif edilip daha sonra 6284 Sayılı Kanun kapsamında olduğu değerlendirilmekte, böylece gerekli iş ve işlemlere başlanmaktadır.

6284 Sayılı Kanun kapsamındaki olayların kolluk kuvvetlerince tasnifi ile ilgili sorununun aşılabilmesi için polis merkezi amirliklerinde çalışan amir ve memurların konuyla ilgili eğitimden geçmeleri yararlı olacaktır.

TESPİTLER VE ÖNERİLER

SORUN	ÇÖZÜM ÖNERİSİ
Mükerrer ve hakkında tedbir kararı olan vakalarda arada çocuk varsa, çocuk görme günlerinde cinayet işlenebildiği görülmektedir.	Yüksek riskli ve uzaklaştırma kararı olan vakalarda, taraflar boşanmış ise ve çocukları varsa velayet konusunun ve özellikle babanın görüş günü ve görme şeklinin daha dikkatli düzenlenmesi gerekmektedir. Ayrıca yüksek riskli vakalarda çocuk görme randevularının uzman gözetiminde düzenlenmesi ve gerçekleştirilmesi önerilmektedir.
Evden uzaklaştırılma ve bu durumun yarattığı çaresizlik ve konfor kaybının yarattığı öfke ile failerin, eve bir şekilde girmenin yolunu bulup kadınları öldürebildiği görülmektedir.	Özellikle riskin yüksek olduğu, evden uzaklaştırma gibi önleyici tedbirler verilen kişilerin hem rehabilitasyon hem de kalacak yer temini için yatılı öfke kontrol programlarına alınmalarının sağlanması ve bu programın ülke genelinde yaygınlaştırılması hayati öneme sahiptir. Ankara'da pilot çalışması gerçekleştirilmiş olan ve şiddet uygulayan kişilere öfke kontrol eğitimi verilen uygulamanın yaygınlaştırılması, bu tür durumların engellenmesine katkıda bulunacaktır. Ayrıca Elektronik Kelepçe, KADES ve benzeri teknolojik uygulamaların yaygınlaştırılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.
Araştırmalar, aile içi şiddet ile ilgili başvuruların ilk adresinin polis olduğunu göstermektedir. Başvuru sırasında aile içi konuların ayrıntılı olarak polise anlatılması şüpheli erkeği genellikle rahatsız etmekte ve daha da öfkeli yapmaktadır.	Kadının şiddetle karşılaştığında polisten önce gidebileceği ara yapılar üzerinde düşünülmesi gerekmektedir.
Yaşlı anne ölümlerinde genellikle akıl sağlığı yerinde olmayan oğulların fail olarak yer aldığı görülmektedir.	Özellikle yaşlı ebeveynlerle birlikte yaşıyor olmaları durumunda şizofreni gibi ciddi psikiyatrik bozuklukları olan hastaların takibinde risk analizleri yapılarak, Sağlık Bakanlığı ile diğer paydaşlar arasında etkili işbirlikleriyle vakaya özel tedbirler alınmalıdır.

TESPİTLER VE ÖNERİLER

SORUN	ÇÖZÜM ÖNERİSİ
<p>Şiddet uygulayanın rehabilitasyonu konusu 6284 sayılı kanunun 5. ve 15. maddelerinde mevcuttur ve paydaş kurumlara bu yükümlülük kanunla verilmiştir. Ancak bu konuda koordinasyon kurulamadığı, yaygın ve etkin bir programın uygulamaya alınamadığı görülmektedir.</p>	<p>Takip ve rehabilitasyon aşamasında polisin rolü çok sınırlı kalmaktadır. Bu nedenle Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı başta olmak üzere diğer paydaş kurumların bu konuda hızla eyleme geçmesi; polise, takip ve rehabilitasyon aşamalarında zor kullanmanın gerekli olması halinde sınırlı bir rol tanımlaması yapılması gerekmektedir.</p> <p>Takip ve rehabilitasyon çalışmalarında öfke kontrol sorunu, alkol ya da uyuşturucu bağımlılığı olanların kontrol ve tedavisinin yapılması ve bu tedavinin denetimli serbestlik uygulamalarıyla zorunlu tutulması kadın cinayetlerinin önlenmesi ve kadına karşı şiddetin artarak devam etmemesi için elzemdir.</p>
<p>Vakalar incelendiğinde, hakkında önleyici tedbir kararı olduğu ve daha önce bu kararı ihlal ettiği anlaşıldığı halde kanunda geçen zorlama hapsi kararının verilmediği vakalar bulunduğu anlaşılmaktadır. Kanunda kadının beyanı esas alındığı için zorlama hapsi kararının verilmesi ile ilgili tereddütler ve güçlükler ortaya çıkmaktadır.</p>	<p>Fail/şüpheli tedbir kararına aykırı davrandığında zorlama hapis cezası verilmektedir. Bu durum kısa bir soruşturma ile saptanarak hapis cezası verilebilir. Ayrıca önleyici tedbir kararlarında belge-delil aranmaz ibaresi yoktur, bunun yerine geciktirilmeksizin verilmesi gerekliliği vurgulanmıştır.</p>

TESPİTLER VE ÖNERİLER

SORUN	ÇÖZÜM ÖNERİSİ
<p>Cinayetler incelendiğinde, kadınların şiddet gördükleri eşlerinden kolaylıkla ayrılamadıkları, hatta uzaklaştırma kararı alındığı halde bazı durumlarda bu sürenin bitmesini beklemeden kendi aralarında ya da aile büyükleri vasıtasıyla barıştırılıp geçimsizlik konusu her ne ise bu sorunu çözmeden bir araya yeniden geldikleri; buna bağlı olarak geçimsizliklerinin şiddetinin artarak devam ettiği ve bu durumun ölümlerle sonuçlandığı görülmektedir. Bu durum, uzaklaştırma kararı alınan yüksek riskli vakaların takibinin yetersizliği ile ilgili sorunu gündeme getirmektedir.</p>	<p>Takip mekanizmasının eşlerin yeniden bir araya geldiklerinde bunu ilgili kuruma bildirmelerini de zorunlu kılacak şekilde kurulması, ya da kadının belli kısa aralıklarla durumunun sosyal çalışmacılar tarafından değerlendirilmesi, uzaklaştırılan erkeğe yönelik rehabilitasyon çalışmalarının da mevzuatta öngörüldüğü şekilde, ciddiyetle yapılması elzemdir.</p>
<p>6284 sayılı kanunun uygulaması ile ilgili en önemli sorun alanının karar verildikten sonra takibini yapacak kuruluşların rollerinin net bir şekilde tanımlanmamış olması ve buna bağlı olarak uygulamada boşluklar çıkmasıdır. Yine takip ile alakalı olarak rehabilitasyon çalışmalarının kim tarafından, nasıl ve ne zaman yapılacağına belirlenmemiş olmasıdır.</p>	<p>Tedbir kararları verildikten sonra kararın uygulanması ile ilgili olarak hem hukukî hem de sosyal-psikolojik yönden izleme-değerlendirme yapmak üzere kurumsal rol paylaşımı gereklidir. Hangi kurumların ve aktörlerin, kararın izlenmesi ile ilgili ne tür görevleri yerine getireceği konusu berraklaştırılmalıdır.</p>

TESPİTLER VE ÖNERİLER

SORUN

6284 sayılı kanun kapsamında tedbir kararı verilirken vaka bazlı ayrıntılı analizler yapılmalıdır. Zira mükerrer şiddet vakalarında kıskançlık psikozları içerisinde olan erkeğin evden uzaklaştırılması öfkesini artırmakta ve erkeğin cinayet işlemesini psikolojik olarak kolaylaştırmaktadır. Öte yandan, tedbir kararı verecek yetkililerin, analiz yapmaya zaman olmadan karar vermek zorunda oldukları da bir gerçektir.

ÇÖZÜM ÖNERİSİ

Bu çelişkinin giderilerek uygulamada isabet sağlanması ve şiddet uyguladığı için tedbire maruz kalan erkeğin muhakeme gücünü yeniden elde edebilmesi/koruyabilmesi için tedbir kararı aşamalar halinde uygulanmalıdır. Evli çiftler veya aile üyeleri ile ilgili tedbir kararlarında, uzaklaştırma kararı şu aşamalar içerisinde uygulanabilir:

1.Aşama: Evli çiftler veya aile üyelerinden biri ile ilgili uzaklaştırma kararı alındıktan sonra erkeğe bu karar uzmanlar (psikolog ve/veya sosyologlar) eşliğinde tebliğ edilir. Tebliğin ardından erkeğin kalacak yerinin olup olmadığı kendisine sorulur.

2.Aşama: Uzaklaştırılan erkeğin sosyal politikalar kapsamında rehabilitasyon programlarına da katılabileceği ortamlar sağlanır. Uzaklaştırılan erkeğin, kalacak yeri olsa bile bu merkezlerde ücretsiz olarak barınması teşvik edilmelidir. Merkezlerde kalan erkekler için rehabilitasyon programları geliştirilmeli ve uygulanmalıdır. Uzaklaştırmanın başladığı tarihten itibaren, içerisinde Emniyet Genel Müdürlüğü'nün, Jandarma Genel Komutanlığı'nın, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün, Sağlık Bakanlığı'nın ve Adalet Bakanlığı'nın ilgili birimlerinden uzman personelin de bulunduğu risk değerlendirme komisyonları toplanarak vaka bazlı değerlendirmeler yaparak uzaklaştırılan şahsa uygun rehabilitasyon programını belirler (risk değerlendirme sonucuna göre uygulanacak olan farklı rehabilitasyon programları, önceden hazırlanmış olmalıdır).

3.Aşama: Uzaklaştırma süresinin sona ermesine belirli bir süre kaldığında, uzaklaştırılan şahıs yeniden değerlendirilerek "yeniden birleşme uygunluk kararı" alınır. Eğer komisyon yeniden birleşmenin uygun olmadığına karar verirse bu durumu mülki amire veya adli mercilere bildirerek uzaklaştırma süresinin uzatılmasını teklif eder. "Yeniden birleşme uygunluk kararı" alınması durumunda, yeniden birleşmenin ayrıntıları belirlenir.

4.Aşama: Yeniden birleşme uygunluk kararı alınması halinde, eşler uzman eşliğinde bir araya getirilir. Karar sonrası ilk kez bir araya gelinecek mekânın konut mu yoksa başka bir mekân mı olacağı gibi konulara vaka bazlı olarak karar verilir.

5.Aşama: Yeniden birleşme sonrasında belirli bir süre uzmanlar, uzaklaştırılan şahıs ve aile üyeleriyle görüşmeler yaparak durumu izler.

TESPİTLER VE ÖNERİLER

RİSK ANALİZİ İLE İLGİLİ MEVCUT DURUM VE TESPİTLER

- Şiddete maruz kalan bir birey başvuruda bulunduğu ilk olarak yapılan işlemlerden biri risk derecesinin tespit edilmesidir. Söz konusu risk analizinin nasıl yapıldığı ve ne ölçüde isabetli çıkarımlar yapıldığı son derece önemlidir. Polis bir aile içi şiddet vakasıyla karşılaştığında ifade alma aşamasından sonra, vakanın risk derecesini tespit etmek üzere pol-net sisteminde mevcut bulunan "Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Olayları Kayıt Formu"nu (kısaca: Kayıt Formu) doldurur. Bu formdaki risk analizinde çıkan sonuca göre koruyucu ve önleyici tedbir alınmasına aracılık eder (kimi durumlarda bu kararı doğrudan kendisi alarak onaya sunar). Dolayısıyla söz konusu Kayıt Formu'nun iyi derecede açıklayıcı olması ve isabetli bir biçimde risk durumunu belirlemesi önemlidir.
- Mevcut risk analizi formunun (Kayıt Formu) geliştirilme sürecine bakıldığında 2006 yılında Avrupa Birliği fonu ile başlatılan aile içi şiddetle mücadele projesi kapsamında Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanlığı'nca Avrupá'da en iyi örnek olarak görülen İngiltere Londra Metropolitan polisinin uygulamaları değerlendirilmek üzere bir çalışma ziyareti düzenlendiği ve orada kullanılan "Ev içi istismar, ısrarlı takip, şiddet ve namus cinayetleri risk belirleme ve değerlendirme formunun" (kısa adıyla DASH-2009'un) Türkiye'ye adapte edilmesi suretiyle 2011 yılında pol-net sistemine girdiği anlaşılmaktadır. Yine aynı proje kapsamında formun adapte edilebilmesi için örnek uygulamaların yapıldığı, uzman görüşünün alındığı bilinmektedir. Daha sonra bu form Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Jandarma Genel Komutanlığı birimlerince de kullanılmaya başlanmıştır. 2015 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı'nca formun güncelleme çalışmaları yapılmış, 2016 yılında güncellenen form yeniden pol-net sistemine adapte edilmiştir.

TESPİTLER VE ÖNERİLER

RİSK ANALİZİ İLE İLGİLİ SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Mevcut risk değerlendirme sisteminde öncelikli sorun, DASH risk analizi formunun Türkiye'ye adapte edilmesinde bilimsel yöntemlerden ziyade uzman ve aktör durumundaki paydaşların katılımıyla, yarı-bürokratik bir karar alma sürecinin işletilmiş olmasıdır.

Alanında uzman bilim insanları tarafından geçerlilik-güvenirlik testleri yapıldıktan sonra adaptasyonunun sağlanması ile riski ölçme yeteneği yüksek bir formun geliştirilmesi önemlidir.

Başvuru esnasında, şiddet mağdurunun hangi riskle karşı karşıya olduğuna dair hızlı değerlendirme kolluk kuvveti personeli tarafından yapılmaktadır.

Mevcut durumda, risk değerlendirme işi kolluk kuvvetleri mensubunun ya da sosyal çalışmacının kurumsal tecrübesine ve bireysel donanımına bağlıdır. Bunun yerine bu görev vaka bazlı değerlendirmenin yapıldığı çok paydaşlı (İngiltere'deki MARAC benzeri) bir kurula devredilmelidir. Bu kurulun belirleyeceği gerçekten yüksek risk altında çıkan kadınların ciddi koruyucu ve önleyici tedbirlerle etkin bir şekilde korunması mümkün olacaktır.

NOTLAR

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

NOTLAR

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

